

Fylkesadministrasjonen
Utdanningsavdelingen

Vår dato
08.12.2008

Vår referanse
2008/02351-10

Vår saksbehandler
Bente Rigmor Andersen/33 34 41 86

Deres dato
04.11.2008

Deres referanse

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Høring - Forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven

Vestfold fylkeskommune avgir med dette høringsuttalelse til forslag om endringer i opplæringsloven og privatskoleloven. Høringsutkastet ble behandlet politisk i Hovedutvalg for utdanning 05.08.2008.

Høringsuttalelsen følger vedlagt.

Med hilsen

Thorbjørn Nygaard
Assisterende direktør

Bente Rigmor Andersen
Rådgiver

Vedlegg: Høringsuttalelse Vestfold fylkeskommune

Fylkesadministrasjonen
Utdanningsavdelingen

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak 200802351
Arkivnr.
Saksbehandler Bente Rigmor Andersen

Saksgang	Møtedato	Sak nr.
Hovedutvalg for utdanning	05.12.08	34/08

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I OPPLÆRINGSLOVEN OG PRIVATSKOLELOVEN

Hovedutvalg for utdanning 05.12.08

Fylkesrådmannens innstilling

Hovedutvalg for utdanning støtter forslagene til endringer i Opplæringsloven og Privatskoleloven med de kommentarer som er gitt i saksutredningen.

Møtebehandling

Fylkesrådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Hovedutvalg for utdanning støtter forslagene til endringer i Opplæringsloven og Privatskoleloven med de kommentarer som er gitt i saksutredningen.

Arkivsak 200802351
Arkivnr. E: B00 &13
Saksbehandler Bente Rigmor Andersen
Saksgang
Hovedutvalg for utdanning

Møtedato 05.12.2008
Sak nr.

Høring - forslag til endringer i Opplæringsloven og Privatskoleloven

Fylkesrådmannens innstilling

Hovedutvalg for utdanning støtter forslagene til endringer i Opplæringsloven og Privatskoleloven med de kommentarer som er gitt i saksutredningen.

Tønsberg 21. november 2008

Mette Bjune
fylkesrådmann

Øyvind Sørensen
utdanningsdirektør

Vedlegg:

Høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet
Høringsnotat om forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven

Innledning

Kunnskapsdepartementet sendte 4. november 2008 ut forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen (Opplæringsloven) og forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skoler med rett til statstilskudd (Privatskoleloven). Forslagene omfatter endringer på følgende områder:

1. Plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.- 4. årstrinn
2. Bestemmelsene om organisering av elevene i grupper
3. Plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnopplæringen
4. Minoritetsspråklige elevers rett til utvidet opplæring i videregående opplæring
5. Plikt til foreldresamarbeid i grunnskole- og videregående opplæring
6. Rett og plikt til fysisk aktivitet i grunnskoleopplæringen
7. Bestemmelsene som gjelder private skoler for funksjonshemmede
8. Skolepenger for særskilt tilrettelagt videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett

I de fire første punktene legges det fram forslag som var varslet i St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen*. Tidspunktet for behandlingen av meldingen er satt til 21. november i år. De nevnte forslagene er sendt på høring med forbehold om endringer i Stortingsbehandlingen.

Høringsuttalelsen tar i utgangspunktet for seg endringer i Opplæringsloven, og enkelte områder i Privatskoleloven.

Saksutredning

Saksutredningen vil ta for seg hvert av de områdene lovendringen gjelder.

1. Forslag om å lovfeste plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.- 4. årstrinn

I St.meld. nr. 16 (2006-2007) ... *og ingen sto igjen* dokumenteres det at tidlig innsats er vesentlig for å bedre elevenes ferdigheter og faglige utvikling. Det blir vist til at tidlig innsats er viktig for å få flest mulig gjennom utdanningssystemet med høyest mulig læringsutbytte. Jo tidligere tiltak settes inn, jo mer virkningsfulle og mindre ressurskrevende vil de være. Skoleeierne trenger ressurser og systemer for å fange opp hvilke behov de enkelte elever har for å kunne sette i gang effektive tiltak der det trengs.

I St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* er tidlig innsats et av tiltakspunktene. Det er i dag for mange elever som ikke tilegner seg de grunnleggende lese- og regneferdighetene tidlig, og resultater fra internasjonale undersøkelser de siste årene som dokumenterer dette blir grundig omtalt. I meldingen vises det til Finland som har ulike ordninger for forsterket opplæring i ulike ferdigheter tidlig i skoleløpet. Finland har gode erfaringer med at tidlig innsats i skolen gir mindre behov for spesialundervisning senere og samtidig fører til et utdanningssystem med høyere læringsutbytte. Regjeringen fastslår i meldingen at den vil iverksette flere tiltak som skal sikre at alle barn lærer å lese og regne i løpet av de første skoleårene. Lovfestet plikt til forsterket opplæring i norsk/samisk og matematikk på 1.- 4. årstrinn og nødvendige ressurser til gjennomføring av plikten varsles som sentrale tiltak.

Dagens opplæringslov har bestemmelser om kommunenes plikt til å oppfylle retten til grunnskoleopplæring i §§ 13-1 og 13-10. De generelle bestemmelsene om opplæring på grunnskolenivå finnes i opplæringsloven kapittel 2. Bestemmelsen om at all opplæring skal tilpasses evner og forutsetninger hos den enkelte elev, er nedfelt gjennom prinsippet om tilpasset opplæring. Dersom eleven ikke får tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, gir dette rett til spesialundervisning etter §5-1.

En plikt til å sørge for forsterket opplæring, som foreslås i høringsnotatet, henger nært sammen med disse bestemmelsene og pliktene, men er i seg selv noe nytt og finnes ikke i dagens lovgivning.

Fordelingen mellom forsterket opplæring i fagene må besluttes lokalt etter konkret vurdering og kartlegging av elevenes behov. Skoleeier må tilgodese både lesing og regning for at plikten skal ansees

oppfylt.

Forsterket opplæring vil være en form for tilpasset opplæring, som krever at det settes inn en ekstra innsats i de aktuelle fagene og på de aktuelle årstrinn, og vil være særlig rettet mot elever med svake ferdigheter i lesing og regning. Det foreslås ingen samtidig individuell rett for elevene til forsterket opplæring, og det skal derfor ikke fattes enkeltvedtak før slik opplæring.

Forsterket opplæring vil ikke være spesialundervisning, og innføring av forsterket opplæring vil ikke påvirke elevenes rett til spesialundervisning. Reglene om spesialundervisning forblir uendret.

Departementet vurderer det slik at den forsterkede opplæringen skal innebære særlig høy lærertetthet, og at den mest sentrale måten å styrke lese- og regneopplæringen i 1. – 2. trinn på er at flere lærere er tilstede. Økning av lærertetthet skal imidlertid ikke skje på beskostning av lærertetthet i andre fag og på andre trinn. På et makronivå vil derfor konsekvensen av plikten og de økonomiske ressursene som samtidig tilføres, være at det totale antallet lærere øker.

For å kunne gi en målrettet og god forsterket opplæring poengterer departementet at kjennskap til elevenes ferdigheter og kunnskapsnivå er viktig. Skoleeiere bør sammen med ledelsen på skolene definere elevgruppen som skal gis forsterket opplæring ved hjelp av resultater fra kartlegginger og lærernes øvrige kjennskap til elevenes ferdighetsnivå.

Kostnadene ved innføring av plikt til forsterket opplæring for kommunene fra 1. august 2009 skal, som beskrevet i St.prp. nr. 1 (2008-2009), finansieres ved at de 430 mill. kroner til kommunene som blir frigjort som følge av at utskifting av nye læremidler tilpasset Kunnskapsløftet er gjennomført, føres videre i kommunerammen til bruk for forsterket opplæring i 2009 ut fra fastsatt kostnadsnøkkel. Det vil være opp til skoleeier å fordele midlene internt i kommunen. Fra 2010 vil det bli kompensert for helårsvirkning.

For private grunnskoler med rett til statstilskudd krever innføring av plikt til forsterket opplæring imidlertid økte tilskudd. Ut fra dagens tilskuddsystem vil privatskolene være kompensert for dette fra høsten 2011.

Bevilgningene vil følges opp ved undersøkelse av om de har medført særlig høy lærertetthet på 1. til 4. trinn høsten 2009 gjennom tilgjengelig statistikk. Gjennom informasjon i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet vil det også bli kontrollert om tiltaket har effekt på elevenes læringsutbytte.

Forslag til lovtekst

Ny § 2-2a i opplæringsloven skal lyde (endringer angitt i kursiv):

§2-2a Plikt for kommunen til å sørge for forsterka opplæringen.

Kommunen skal sørge for forsterka opplæring i norsk eller samisk og matematikk på 1. – 4. årstrinn. Den forsterka opplæringa skal mellom anna liggje i særleg høg lærartettleik og vere særleg retta mot elevar med svak dugleik i lesing og rekning.

I privatskoleloven under ny § 3-4a foreslås tilsvarende lovtekst gjeldende for private grunnskoler med rett til statstilskudd.

Bestemmelsen i opplæringsloven foreslås å tre i kraft 1. august 2009, med virkning fra og med skoleåret 2009/2010. Det tas sikte på at den tilsvarende bestemmelsen i privatskoleloven trer i kraft 1. august 2011, med virkning fra og med skoleåret 2011/2012.

Kommentarer

Fylkesrådmannen støtter lovforslaget og de begrunnelser som fremkommer i høringsnotatet. Det er av stor betydning at elevene behersker de grunnleggende ferdighetene best mulig når de begynner i videregående opplæring. Erfaringer viser at det er store forskjeller elevene imellom. Elever med et lavt ferdighetsnivå i lesing og regning, har ofte en "tøff" start i overgangen mellom grunn- og videregående skole.

Fylkesrådmannen vil påpeke viktigheten av at det i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet vil bli kontrollert om tiltaket har effekt på elevenes læringsutbytte. Det er videre viktig at kommunene/skoleeiere må dokumentere at de øremerkede midlene blir benyttet til økt lærertetthet for å styrke elevenes grunnleggende ferdighetene i norsk/samisk og matematikk, og at dette ikke skjer på bekostning av lærertetthet i andre fag eller på andre trinn. Dette blir særlig viktig i en tid med svak kommuneøkonomi.

2. Forslag om å endre bestemmelsene om organisering av elevene i grupper – kravet til elevenes sosiale tilhørighet

Formålet med forslaget om endring er å styrke elevenes sosiale tilhørighet til en gruppe.

Endringsforslaget ble varslet i St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen*.

Nåværende bestemmelse om organiseringen av elevene i grupper (§ 8-2) ble vedtatt i 2003. Den erstattet de tidligere reglene for klasseorganisering. Det var maksimumstall for hvor store klassene kunne være. Under den tidligere reguleringen var det som i dag adgang til en annen organisering for deler av opplæringstiden. Kravet om at organiseringen til vanlig ikke skal skje etter faglig nivå, kjønn eller etnisk tilhørighet, gjaldt også under de tidligere klasseorganiseringsreglene. I dag som den gang kan det gjøres avvik fra dette kravet for deler av opplæringen når det foreligger særlige grunner. Skolens ansvar for at den enkelte elev blir ivaretatt innenfor dagens gruppeorganisering er blant annet understreket gjennom lovkravene til kontaktlærerordning. Det følger av bestemmelsen at hver elev skal ha en kontaktlærer.

Hensikten med endringen i 2003 var å gi en større fleksibilitet og mulighet til å tilpasse bruken av lærerressursene og organiseringsformene ut fra elevenes behov. Dog var friheten begrenset til det som var pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig. Dessuten vedtok Stortinget følgende premisser for lovforståelsen:

”Stortinget ber Regjeringen gjennom tilsynsordningen påse at oppheving av delingstallet ikke blir brukt som sparetiltak. Klassedelingsstallet skal ligge til grunn som minstenivå for ressurstildeling også etter at bestemmelsene om klassedeling er opphevet.”

I St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* vises det til økende bekymring for at den sosiale tilhørigheten og læringsfellesskapet i norske skoler er i ferd med å svekkes. Debatten har vært preget av ulike oppfatninger og erfaringer om sammenhengen mellom organisasjonsform, skolebygg, sosial tilhørighet og læringsutbytte.

Selv om det i dag er et krav i loven om at organiseringen skal ivareta elevenes behov for sosial tilhørighet, mener departementet det vil være en fordel at det framgår tydelig av loven at elevene i opplæringen skal deles i klasser eller basisgrupper som skal ivareta behovet deres for sosial tilhørighet. Også kontaktlærerens tilknytning til den sosiale enheten bør understrekes.

Forslag til lovtekst

Ny § 8-2 skal lyde (endringer angitt i kursiv):

”Organisering av elevane i *klasser eller basisgrupper*.

I opplæringa skal elevane delast i klasser eller basisgrupper som skal vareta deira behov for sosialt tilhør. For delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper etter behov. Til vanleg skal organiseringa ikkje skje etter fagleg nivå, kjønn eller etnisk tilhør. Klassene, basisgruppene og gruppene må ikkje vere større enn det som er pedagogisk og tryggleiksmessig forsvarleg. Klassen eller basisgruppa skal ha ein eller fleire lærarar (kontaktlærar) som har særleg ansvar for dei praktiske, administrative og sosialpedagogiske gjeremåla som gjeld klassen eller basisgruppa, mellom anna kontakten med heimane.”

Departementet anser ikke lovendringen å medføre vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser. Det tas sikte på iverksetting fra 1. august 2009.

Kommentarer

Fylkesrådmannen støtter lovendringene. Disse anses primært å være av presiserende art og ikke begrensende for dagens fleksibilitet. Det vises til den nasjonale analysen av Elevundersøkelsen 2008 som viste at elevenes tilhørighet er positivt og klart relatert til det å få tilpasset opplæring og hjelp og støtte fra læreren. Det vil altså si at sosial tilhørighet er tett knyttet opp mot det å ha en verdsatt og mestringspreget rolle i læringsfellesskapet.

3. Forslag om å lovfeste plikt til å utarbeide årlig rapport om tilstanden innenfor grunnsopplæringen

Opplæringsloven § 13-10 andre ledd fastsetter at kommunen, fylkeskommunen og skoleeieren for privat skole etter § 2-12 (private grunnskoler som ikke får offentlig støtte) skal ha et forsvarlig system for vurdering av om kravene i opplæringsloven og forskriftene til loven blir oppfylt. De skal også ha et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra disse vurderingene og nasjonale kvalitetsvurderinger som departementet gjennomfører for å evaluere opplæringsvirksomheten etter loven. I følge privatskoleloven § 5-2 tredje ledd har styret for private skoler med rett til statstilskudd et tilsvarende ansvar.

Kommunestyre og fylkesting er etter kommuneloven § 6 øverste myndighet i henholdsvis kommuner og fylkeskommuner. Disse politiske organene er følgelig også ansvarlig skoleeier etter opplæringsloven. På tilsvarende måte er styret i private skoler å anse som øverste skoleeiermyndighet og skoleeier etter privatskoleloven. Det er etter opplæringsloven § 13-10 og privatskoleloven § 5-2 delegert disse øverste organene å utvikle et internt helhetlige forsvarlige system i den enkelte kommune/fylkeskommune/privat skoleeier.

Systemkravet i de to lovene kan ikke oppfylles uten at skoleeiere gjennomfører kontinuerlige og helhetlige vurderinger av den virksomheten som drives etter opplæringsloven og privatskoleloven. I dag setter ikke loven krav om at en slik årlig rapport om tilstanden skal utarbeides som del av skoleeieres interne system, selv om det følger av gjeldende rett at slik kunnskap må være tilgjengelig hos skoleeier.

I St. meld nr 31 (2007-2008) vises det til at de nasjonale tilsyn har gitt mange avviksmeldinger når det gjelder tilsynet. Som et ledd i å styrke fokuset på feltet, foreslås det derfor at også Norge i likhet med Danmark og Sverige, innfører en rapporteringsplikt.

I meldingen presiseres det behov for å stille klare mål for kvaliteten i grunnsopplæringen både på lokalt nivå og for landet som helhet. For hvert mål bør det presenteres indikatorer som gir grunnlag for å vurdere hvor langt skoleeierne og landet som helhet er kommet i å nå målene. Mål som omtales i meldingen og gjentas i høringsbrevet, er:

1. Alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv
2. Alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring med kompetansebevis som anerkjennes for videre studier eller i arbeidslivet
3. Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring ”

Det er data fra det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet med bl.a. nasjonale prøver og Elevundersøkelsen og andre data som publiseres på udir.no/skoleporten som vil sette den enkelte skoleeier i stand til å vurdere egen måloppnåelse. Regjeringen vil for øvrig oppfordre skoleeiere og skoler til å sette konkrete målsettinger for hva de skal oppnå innenfor de målområdene som er satt opp og supplere med mål ut fra lokale behov.

Departementet vurderer å lage en veileder om bruk av indikatorer i forbindelse med rapporteringen, og det oppfordres til at rapporten blir behandlet i politiske organer.

Forslag til lovtekst

Nytt tredje punktum i § 13-10 andre ledd i opplæringsloven skal lyde:

Som ein del av oppfølgingsansvaret etter dette leddet skal det utarbeidast ein årleg rapport om tilstanden i grunnsopplæringa knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø.

Tilsvarende lovtekst foreslås som nytt tredje punktum i privatskolelovens § 5-2 tredje ledd.

Da forslaget anses å følge implisitt av gjeldende rett og skal bygge på lett tilgjengelige indikatorer, legger departementet til grunn at det ikke vil være vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser knyttet til lovforslaget.

Kommentarer

Fylkesrådmannen støtter Kunnskapsdepartementets forslag om at det skal utarbeides en årlig rapport om tilstanden i grunnopplæringen knyttet til læringsresultat, frafall og læringsmiljø. Det anses å være en naturlig konsekvens av dagens lovverk at kravet om å ha et forsvarlig system følges opp med en rapporteringsplikt. Det er viktig at skoleeier gis mulighet for innspill i utviklingen av gode indikatorer, og at måltall for indikatorene kan tas ut direkte fra nasjonale nettsted.

Som Kirke- og undervisningskomiteen (Innst. S. nr. 42 (2008-2009), vurderer også fylkesrådmannen det som svært viktig og nødvendig at de årlige rapportene drøftes i politiske organer i fylkeskommuner og kommuner og i styrene for private skoler. Rapportene gir viktig informasjon og danner grunnlag for styringsmål og budsjett.

I sitt forslag legger departementet til grunn at det ikke vil være vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser knyttet til lovforslaget da offentlige og private skoleeiere allerede har en lovfestet plikt til å ha et forsvarlig system for å følge opp lovverket og resultatet av nasjonale kvalitetsvurderinger. Fylkesrådmannen vil imidlertid påpeke at arbeid med utvikling av kvalitet og forsterket innsats på analyse og systemnivå alltid vil være kostnadskrevenne både med hensyn til økt kompetanse og tid. Det forventes at kommuner og fylkeskommuner blir økonomisk kompensert på dette området.

4. Forslag om å presisere minoritetsspråklige elevers rett til utvidet opplæring i videregående opplæring med inntil 2 år

Departementet erkjenner at minoritetsspråklige elever kommer dårlig ut i forhold til fullføring og mestring. Derfor er deres rettssituasjon endret ved flere grep i den seneste tid, for eksempel ved rett til ekstra språkopplæring, rett til kartlegging av norskkunnskaper samt presisering av vilkår for å ha grunnskolekompetanse som grunnlag for inntak i videregående opplæring.

Forslaget om rett til utvidet videregående opplæring ble varslet og begrunnet i St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen*. I høringsbrevet gjentas argumentasjonen.

Ved innføringen av opplæringsloven § 3-12 ble hjemmelsgrunnlaget for retten til særskilt språkopplæring for minoritetsspråklige elever i offentlig videregående opplæring endret uten at det var tilsiktet noen realitetsendring i minoritetsspråklige elevers rett til inntil to år ekstra videregående opplæring med hjemmel i opplæringsloven § 3-1 femte ledd. Rettigheten til slik ekstra opplæringstid er fortsatt sentral i arbeidet mot frafall i videregående opplæring, og for at elevene skal kunne gjennomføre opplæringen med nødvendig tilrettelegging. Med utvidet tid vil dessuten minoritetsspråklige elever få bedre grunnlag for videre studium eller arbeid etter grunnopplæringen.

Forslag til lovtekst:

Departementet foreslår at opplæringsloven § 3-1 femte ledd skal lyde (endringer er angitt i *kursiv*):
"Elev som etter reglane i kapittel 5 har rett til spesialundervisning, har rett til vidaregåande opplæring i inntil to år ekstra når eleven treng det i forhold til opplæringsmåla for den enkelte. Før fylkeskommunen gjer vedtak *om utvida opplæringstid*, skal det liggje føre sakkunnig vurdering av dei særlege behova eleven har. Retten gjeld også for elevar som har rett til opplæring i og på teiknspråk etter § 3-9, rett til opplæring i punktskrift etter § 3-10 *eller rett til særskild språkopplæring etter § 3-12.*"

Lovendringen foreslås med virkning fra 1. august 2009 og anses ikke å medføre utvidede økonomiske eller administrative kostnader.

Kommentarer

Fylkesrådmannen støtter forslaget om å lovfeste rett til utvidet tid i videregående opplæring.

Fylkesrådmannen vil imidlertid påpeke at lovendringsforslaget som er på høring legger opp til at også manglende norskkunnskaper kan gi utvidet tid til videregående opplæring, på lik linje med retten til spesialundervisning. Slik fylkesrådmannen oppfatter det, medfører dette en utvidet rett med inntil to års ekstra opplæring. Dette vil gi økte utgifter for fylkeskommunene, og det forventes at departementet kompenserer for disse.

Erfaringer tilsier at flere minoritetsspråklige blir skrevet ut av grunnskolen det året de fyller 16 år, uten at tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter er oppnådd. Derfor bør det innskjerpes at minoritetsspråklige elever i skolepliktig alder i Norge, får innfridd en reell rett til 10 årig grunnskole som grunnlag for gyldig vitnemål fra grunnskolen. Uten en slik innskjerping vil for mye av retten til videregående opplæring brukes til å kompensere mangelfull grunnskolekompetanse.

Videre mener fylkesrådmannen at før inntak til videregående opplæring bør minoritetsspråklige søkere, som ikke kommer fra norsk grunnskole, få en grunnleggende norskopplæring tilsvarende introduksjonsloven, samt en vurdering av at de har kunnskapsgrunnlag tilsvarende grunnskolen for voksne (§4A-1 i opplæringsloven). Dette vil gi et langt bedre grunnlag for å gjennomføre videregående opplæring.

5. Forslag om å presisere plikten til foreldresamarbeid i grunnopplæringen

Foreldreutvalget for grunnskolen, FUG, er et rådgivende organ for departementet i saker som gjelder samarbeid mellom grunnskolen og hjemmet. I St.meld. nr. 16 (2006-2007) ...*og ingen stod igjen* varslet departementet et forslag om utvidelse av mandatet til FUG til å omfatte første året av videregående opplæring. Begrunnelsen var ønsket om et styrket samarbeid mellom skole og hjem. Forslaget ble fremmet i Ot.prp. nr. 40 (2007-2008) og vedtatt av Stortinget sommeren 2008. Bestemmelsen trer i kraft 1. januar 2009. Fra dette tidspunktet blir FUG betegnelsen Foreldreutvalget for *grunnopplæringen*. Da FUG sitt utvidede mandat allerede er vedtatt av Stortinget, er det åpenbart unødvendig med en offentlig høring.

Under Stortingsbehandlingen av de overnevnte endringer uttalte kirke- utdannings- og forskningskomiteen at lovverket må forplikte den enkelte videregående skole til samarbeid mellom hjem og skole. Det ble samtidig presisert at dette skal gjøres slik at den enkelte skole/lærebedrift gis frihet til å organisere og strukturere samarbeidet ut fra lokale forhold. Dette munnet ut i et anmodningsvedtak:

Stortinget ber regjeringen snarest utarbeide forslag til bestemmelser som forplikter videregående skole til foreldresamarbeid.

Kravet om foreldresamarbeid / samarbeid mellom hjem og skole fremgår av flere bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til denne, blant annet i formålsparagrafen i opplæringsloven § 1-2 femte ledd og i læreplanverkets prinsippdel.

I opplæringsloven kapittel 13 er det gitt ulike bestemmelser om ansvaret for offentlige skoleeiere. Det denne saken handler om, er at departementet foreslår en ny § 13-3d som lovfester plikt til foreldresamarbeid for kommunen og fylkeskommunen. Bestemmelsen fastsetter at organiseringen av samarbeidet skal ta hensyn til lokale forhold. Det foreslås en forskriftshjemmel for nærmere regulering av foreldresamarbeidet i forskrift.

Forslag til lovtekst:

Departementet foreslår at ny § 13-3d skal lyde:

§ 13-3d. Plikt for kommunen og fylkeskommunen til foreldresamarbeid.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for samarbeid med foreldre i grunnskolen og i videregående opplæring. Organiseringen av foreldre samarbeidet skal ta omsyn til lokale tilhøve.

Departementet gir nærmere forskrifter.

Stortingets anmodningsvedtak retter seg mot foreldresamarbeid i videregående opplæring, men departementet mener det må presiseres en tilsvarende plikt for hele den offentlige grunnsopplæringen.

Departementet tar sikte på at lovendringene trer i kraft 1. august 2009 og dermed kommer til anvendelse fra og med skoleåret 2009/2010.

Kommentarer:

Fylkesrådmannen slutter seg til lovendringsforslaget, og vil særlig understreke viktigheten av lokal frihet til organisering av foreldresamarbeidet. Det er imidlertid viktig at skoleeier gis mulighet for innspill til de forskrifter som skal utarbeides. Her er stikkord som informasjonsflyt og overgang mellom skoleslagene særlig sentralt.

Lovteksten er en presisering av gjeldende regelverk. Det er grunnleggende enighet om at et nært samarbeid mellom skole og foreldre er verdifullt og nødvendig for å skape et godt grunnlag for læring, og at foreldrene bør være gode samarbeidspartnere for sine barn. Dette forutsetter god kommunikasjon mellom skole og hjem. Dette gjelder gjennom hele grunnsopplæringen, men først og fremst i grunnskolen og første året i videregående opplæring. Samarbeidet mellom skole og hjem gjennom grunnsopplæringen bør sees i sammenheng, ikke minst som et virkemiddel for å få redusert det store frafallet i videregående opplæring.

Lovendringsforslaget er en presisering av innholdet i den eksisterende plikten som kommuner og fylkeskommune har til foreldresamarbeid, herunder plikten som gjelder i videregående opplæring. Dette vil derfor ikke medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for kommuner eller fylkeskommunen.

6. Forslag om å lovfeste rett og plikt til fysisk aktivitet i grunnskoleopplæringen

Fysisk aktivitet i tillegg til kroppsøvfaget er i dag ikke en aktivitet som er etablert i grunnskolen, og det står ikke på den nasjonale fag- og timefordelingen. Kunnskapsdepartementet foreslår å utvide skoledagen med to uketimer fysisk aktivitet, men uten at denne aktiviteten er knyttet opp mot kroppsøvfaget. Dette er grunnen til at departementet trenger en lovendring for å hjemle slik aktivitet utenfor fag- og timefordelingen.

De to uketimene fysisk aktivitet er foreslått lagt til 6. og 7. trinn på barneskolen, og hensikten med utvidelsen er at denne skal gi grunnlag for en mer variert skoledag og bedre læringsutbytte for elevene. Det er de siste årene gjennomført flere prosjekter og forsøk i skoleverket der økt fysisk aktivitet har vært en del av innholdet og hvor det rapporteres om positiv effekt på læringsmiljøet.

Kunnskapsdepartementet presiserer og avgrensner den foreslåtte aktiviteten på følgende måte:
"To uketimer fysisk aktivitet skal være en del av den obligatoriske skoleplikten, men tiltaket er ikke en utvidelse av kroppsøvfaget. Det skal ikke fastsettes egne kompetansemål, men aktiviteten vil kunne støtte opp under kompetansemål i fag."

Når det gjelder innholdet i de to uketimene, kan skolene bruke disse mer fleksibelt da de ikke er bundet opp av en læreplan. Aktiviteten skal foregå jevnlig gjennom hele skoleåret, det vil si at det ikke er anledning til å samle opp disse timene til for eksempel skidager eller lignende. Departementet vil ta initiativ til å utarbeide en ressurs- og idébank til bruk for skolene.

Da de to uketimene med fysisk aktivitet ikke ligger inne i Kunnskapsløftets fag- og timefordeling, er det heller ikke krav til pedagogisk personell for gjennomføringen av aktiviteten. Departementet bruker også begrepet aktivitet og ikke opplæring. Det åpnes her for et mer fleksibelt samarbeid med for eksempel lokale idrettslag, utprøving av ulike idrettsgrener osv.

Departementet foreslår en lovhjemmel som er tilstrekkelig vid til at det ved eventuell senere utvidelse av timetallet også kan gis forskrifter om andre typer aktiviteter. Dette kan for eksempel være tid til leksehjelp. Alle eventuelle framtidige tiltak utover fysisk aktivitet må i tilfelle reguleres gjennom egne forskriftsbestemmelser som fastsettes etter alminnelig offentlig høring.

Regjeringen har foreslått å bevilge 49 mill. kroner til å legge inn to uketimer a 60 minutter til fysisk aktivitet på barnetrinnet jf. St.prp. nr. 1 (2008-2009). Av dette vil 47,7 mill. kroner bli lagt inn i rammetilskuddet til kommunene og 0,7 mill. kroner blir bevilget til private skoler.

Forslag til lovtekst

Opplæringsloven § 2-3 tredje ledd skal lyde (endringer angitt i kursiv):

”Departementet gir forskrifter om fag, om mål for opplæringa, om omfanget av opplæringa i faga og om gjennomføringa av opplæringa. *Departementet gir forskrifter som regulerar aktivitetar som ikkje er opplæring i fag. ....*”.

Tilsvarende endring i lovtekst foreslås i privatskoleloven § 2-3 andre ledd.

Det tas sikte på at lovendringene trer i kraft 1. august 2009 og dermed kommer til anvendelse fra og med skoleåret 2009/2010. På bakgrunn av forslagene til lovendringer vil det bli utarbeidet utkast til forskrifter som regulerer fysisk aktivitet i offentlige og privat grunnskoleopplæring, herunder formålet med aktiviteten, virkeområde, innhold, timetall og unntak fra kompetansekravene og vurderingsreglene m.m.

Kommentarer

Fylkesrådmannen støtter Kunnskapsdepartementets forslag om økt fysisk aktivitet i grunnskoleopplæring, og støtter samtidig prinsippet om at skolene får frihet til å velge fysisk aktivitet utenom de læreplanmål som ligger i Kunnskapsløftet.

7. Forslag om å endre bestemmelsene som gjelder private skoler for funksjonshemmede

I Ot.prp. nr 37 (2006-2007) uttalte departementet blant annet:

”Departementet viser til vurderinga i høringsnotatet om at det er ei rekkje forhold rundt dei særskilde skolane for funksjonshemma som må vurderast nærmare, og at det derfor bør leggjast fram ei eiga sak om desse skolane for Stortinget.(. ...) For å få ei tilstrekkeleg grundig utgreiing om desse skolane, ser departementet at det er nødvendig med noko lengre tid til utgreiinga enn signalisert i høringsnotatet. Departementet vil på denne bakgrunn komme tilbake med ei eiga sak for Stortinget om dei særskilde skolane for funksjonshemma våren 2009

Det er i dag 10 skoler som er godkjent etter tidligere privatskoleloven, og som nå faller inn under gjeldende privatskolelov § 2-1 andre ledd bokstav f). Ingen av disse skolene er i Vestfold. De fleste av skolene tilbyr opplæring på videregående nivå, men har svært ulik opplæring. Elevene på disse skolene har samlet sett mange typer funksjonshemninger. Hovedtyngden omfatter psykiske utviklingshemninger, psykiske problemer og ulike former for lærevansker.

Etter departementets mening bærer disse 10 skolene til dels sterkt preg av å være spesialskoler. Departementet mener at egne privatskoler for funksjonshemmede ikke er i tråd med sentrale målsettinger om en god integrering og en skole som er for alle. Departementet legger på denne bakgrunn frem forslag om at privatskoleloven § 2-1 andre ledd bokstav f) endres, slik at det ikke lenger blir hjemmel til å godkjenne nye særskilte skoler for funksjonshemmede. Dette er en videreføring av gjeldende rett, idet privatskoleloven § 8-1 første ledd etter lovendring med ikrafttredelse 1. juli 2007 fastsetter at det ikke er hjemmel til å godkjenne nye særskilte skoler for funksjonshemmede før 1. juli 2009.

Finansieringssystemet som har to faste satser, er ikke tilpasset dagens krav om individuell vurdering av elevene og individuell tilpassing av opplæringen for elever som har behov for spesialundervisning. Satsene for tilskudd per elev er forholdsvis høye. Graden av funksjonshemninger og øvrige tilstander varierer blant elevene, og det er en svakhet at skolene selv er overlatt ansvaret for å vurdere hver enkelt elev i forhold til hvilken sats som skal legges til grunn. Dette har Riksrevisjonen påpekt. På denne bakgrunn tar departementet sikte på å innføre kriterier for å skille mellom de to særskilte tilskuddsatsene for ressurskrevende elever, noe som er i tråd med merknader fra Riksrevisjonen.

Departementet er av den oppfatning at kriterier for å skille mellom de to særskilte tilskuddssatsene bør gis i forskrift. Departementet foreslår derfor at § 6-1 fjerde ledd i loven endres, ved at det tilføyes et nytt annet punktum om at departementet kan gi forskrift om tilskuddsordningen for de særskilte skolene for funksjonshemmede.

Departementet har erfart at det kan være formålstjenlig at det åpnes for at disse skolene i særskilte tilfelle kan få anledning til å kreve inn skolepenger. Departementet foreslår derfor at § 6-2 i loven endres, slik at det gis hjemmel til at skolene etter søknad kan gis dispensasjon til å kreve inn skolepenger. Departementet bemerker at dispensasjon til å kreve inn skolepenger bare vil kunne gis i helt spesielle tilfeller og etter en konkret vurdering.

Forslag til lovtekst

Privatskolelovens endringer skal lyde (endringer angitt i kursiv):

§ 2-1 andre ledd bokstav f) særskilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma. *Dette godkjenningsgrunnlaget gjeld berre godkjende skolar som var i drift før 01.01.2009.*

§ 6-1 fjerde ledd nytt annet punktum: *Departementet kan gi forskrift om tilskotsordninga for dei særskilde skolane for funksjonshemma.*

§ 6-2 nytt andre ledd: *Skolar som får statstilskot etter § 6-1 fjerde ledd kan i særskilde tilfelle få dispensasjon til å krevje inn skolepengar.*

Kommentarer:

Fylkesrådmannen slutter seg til lovendringsforslaget. Dette er en midlertidig ordning av teknisk art, og en nødvendig konsekvens av Riksrevisjonens merknader. Når det gjelder lovendringsforslaget om at hjemmel til å godkjenne nye skoler for funksjonshemmede bortfaller, er dette en videreføring av gjeldende rett i privatskoleloven.

Fylkesrådmannen slutter seg til departementets syn på at norsk offentlig skole skal være en inkluderende skole for alle. Alle elever har lovfestet rett til grunnskole- og videregående opplæring, uavhengig av funksjonshemming, og har på bakgrunn av sakkyndig vurdering, rett til spesialundervisning.

Det er allikevel påfallende at departementet fremmer dette lovforslaget nå når de samtidig varsler en ny og mer grundig utredet sak rundt de 10 skolene for funksjonshemmede.

Videre anser fylkesrådmannen det som naturlig at bestemmelsene som gjelder private skoler for funksjonshemmede utredes i forbindelse med Midtlyngutvalgets arbeid: *Utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov.* Utvalget skal blant annet vurdere i hvilken grad vi har et system som sikrer tidlig innsats til førskolebarn, elever og lærlinger med særlige opplæringsbehov. Utvalget skal legge fram konkrete forslag til bedre organisering og effektiv ressursbruk for en fremtidig helhetlig tiltakskjede for barn, unge og voksne med behov for spesialpedagogisk støtte.

8. Forslag om å endre bestemmelsene om skolepenger for særskilt tilrettelagt videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett

Høringsforslaget gjelder privatskoler godkjent etter privatskoleloven § 2-1 andre ledd bokstav d) som er skoler med særskilt tilrettelagt videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett, samt skoler godkjent etter tidligere lovgrunnlag og som faller inn under kravene i dagens lov.

Kunnskapsdepartementet har mottatt henvendelser fra privatskoler med disse tilbudene om et særlig behov for ekstra ressurser. På bakgrunn av dette har departementet foretatt en gjennomgang og vurdering av om det er grunnlag for å gi hjemmel til å øke skolepengene for denne type skole. Det er videre en bred forståelse for og ønske om at det legges til rette for å kombinere videregående skole med toppidrett. For at dette skal kunne gjøres på en tilfredsstillende måte og med tilfredsstillende kvalitet, er det behov for ekstra ressurser til lærere og trenere med spesialkompetanse utover fastsatt lærerkompetanse, høy lærer-/trenertetthet og utstyr og lokalisering som muliggjør gjennomføring av idrett.

Disse skolene får per i dag et tilskudd for privatskoledrift etter privatskoleloven på linje med andre privatskoler. Dette utgjør i all hovedsak 85 %, beregnet ut fra det offentlige tilskudd. Etter § 6-2 i privatskoleloven kan skolene kreve skolepenger fra elevene, og det er styret som fastsetter størrelsen på skolepengene – innenfor en maks grense på 15 % av tilskuddsgrunnlaget. I tillegg kan skolene kreve dekning av utgifter til husleie/kapitalkostnader med et beløp fastsatt av departementet. Dette er i forskrift til privatskoleloven § 10-1 fastsatt til maksimalt kr. 4500 pr. år for elever i videregående opplæring.

For privatskoler gjelder de samme regler rundt hvem som skal dekke utgifter til elevenes utstyr på videregående skole. Når det gjelder treningsturer, gjelder også ordninger som for skoleturer generelt – nemlig at det ikke kan kreves særskilt betaling. Treningsturer må kunne betales av skolen over skolens ordinære budsjett for å kunne arrangeres.

Departementet vil på bakgrunn av argumentasjonen over fremme forslag om å åpne for at skolene i stedet kan kreve skolepenger med et noe høyere beløp enn den generelle normen på 15 % av tilskuddsgrunnlaget. Dette er under forutsetning at skolen kan dokumentere et særlig behov, og det må søkes om slik godkjenning for å kreve mer i skolepenger.

Forslag til lovtekst

Privatskoleloven § 6-2 nytt femte ledd skal lyde:

Skolar som driv verksemd etter § 2-1, andre ledd bokstav d, kan få godkjenning frå departementet til å krevje idrettsskolepengar i tillegg til ordinære skolepengar dersom det er eit særskilt behov for dette. Departementet fastsete en maksimal grense på kor mykje idrettsskolepengar som kan krevjast. Dersom grunnlaget for godkjenninga blir redusert eller fell bort, skal skolen ta høgde for dette ved fastsetting av idrettsskolepengane og departementet skal varslast.

Departementet tar sikte på at lovendringene trer i kraft 1. august 2009 og dermed kommer til anvendelse fra og med skoleåret 2009/2010.

Kommentarer

Fylkesrådmannen støtter forslag om å endre bestemmelsene om skolepenger for særskilt tilrettelagt videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett.

Fylkesrådmannens bemerkninger

Fylkesrådmannen har ingen bemerkninger utover det som fremkommer av de enkelte punkter i saksutredningen.